

Posudek konzultanta

na diplomovou práci

Diplomantka: **Pavla Wagenknechtová**

Téma diplomové práce: **Dědění ze závěti**

Předložená diplomová práce je zpracována v rozsahu 70 stran vlastního textu. Po formální stránce je tedy rozsah práce více než vyhovující. Součástí práce je seznam odborné literatury, z něhož je zřejmé, že diplomantka pracovala se dvěma desítkami odborných publikací a rovněž s dvěma desítkami odborných článků. Také to je po formální stránce plně dostačující ke splnění požadavků, které jsou na diplomové práce kladeny. Kladně lze hodnotit i formální podobu citací, které přesně odpovídají příslušné citační normě. Součástí práce je také šest tematických příloh, které vhodně doplňují probíranou problematiku. Počet slov na normostranu odpovídá běžnému standardu.

Práce tedy po formální stránce splňuje veškeré požadavky na diplomové práce kladené.

Pokud jde o systematiku, autorka práci rozčlenila do šesti kapitol.

V úvodu autorka vhodně formuluje cíle, kterých chce při psaní práce dosáhnout. Jde jí o zachycení úpravy dědění ze závěti de lege lata, a to v kontextu historických souvislostí. Nechce se vyhnout ani návrhům de lege ferenda. Tento metodologický postup je plně v souladu s požadavky kladenými na diplomové práce a níže tudíž přísluší posoudit, zda autorka stanovených cílů dosáhla.

Kapitola o „historických aspektech“ dědění ze závěti je vhodně započata pojednáním o testamentu v římském právu. Autorka si všímá zvláštností, které byly charakteristické právě pro tuto právní úpravu (např. dědická substituce a její druhy). K této kapitole lze učinit pouze drobnou výtku – závěrem kapitoly by se slušelo zhodnotit, zda lze rozebíranou úpravu považovat za kvalitní (vzhledem k té době) či pouze strohou, resp. zda může být tato úprava a její instituty inspirující i dnes. Nejde však o zásadní nedostatek. Následuje pojednání o českém středověkém kšaftu. Těžištěm kapitoly o historických aspektech dědění je výklad právní úpravy dědění ze závěti v OZO z roku 1811. To lze hodnotit kladně, zejména s ohledem na význam tohoto díla, ale i s ohledem na pojetí této problematiky v návrhu nového občanského zákoníku. Autorka mohla zmínit též právní úpravu dědění ze závěti na Slovensku v době platnosti OZO v ČSR, to zvláště s poukazem na to, že v prameni, z něž autorka při zpracování této části čerpala (Roučkův a Sedláčkův komentář) je tato problematika obsažena.

Třetí kapitola zpracovává obecné předpoklady dědění; je zpracována v souladu s panující doktrínou. Citujíc dílo R. Kučery (na str. 16), uvádí autorka, že lze lišit smrt skutečnou a smrt domnělou. Pod smrt domnělou pak řadí i situaci, v níž je „dokonce jisté, že fyzická osoba, o kterou jde, již nežije.“ V rámci ústní obhajoby diplomové práce by se autorka měla vypořádat s tím, zda situaci, v níž je jisto, že osoba již nežije, lze označit za „domnělou smrt.“ Při tom hned na následující straně autorka přehledně (a zcela správně) rozlišuje prohlášení za mrtvého na základě „důkazu smrti“ a na základě pravděpodobnosti, že osoba již nežije.

Těžištěm práce je ovšem kapitola čtvrtá, která pojednává o dědění ze závěti de lege lata. Autorka se nejprve zabývá charakterem závěti. Do této části je zařazen též výklad o možnosti zrušit závěť a o možnosti notářské úschovy závěti. Kladně lze hodnotit, že autorka neopomíjí ani praktickou stránku věci (např. uvádí výši poplatku za převzetí závěti do notářské úschovy). V rámci výkladů o formálních náležitostech závěti autorka postupuje systematicky, když nejprve rozebírá náležitosti pořizovatele a teprve po té náležitosti jeho vůle. V rámci tohoto výkladu se nevyhýbá ani doktrinálně sporným otázkám, jako je např. testovací volnost nezletilého staršího 15 let – tj., zda může pořizovat o celém svém majetku či pouze o některých jeho částech, např. mimo nemovitostí. Kladně lze v této souvislosti hodnotit dva aspekty – jednak to, že autorka vůbec názorový střet v rámci odborného diskurzu postřehla, což svědčí o důsledné práci s prameny a jednak to, že k této otevřené otázce zaujala své vlastní stanovisko, podpořené alespoň základní právní argumentací. Autorka se zabývá též situací, kdy je závěť učiněna v omylu. Zde správně interpretuje ustanovení § 49a obč. zák. a činí správné závěry ohledně možnosti jeho aplikace na neadresné právní úkony. Zároveň však uvádí stanovisko Mikešovo, že absence zvláštní právní úpravy ohledně omylu při sepisování závěti ještě neznamená, že by se k němu nemělo přihlížet. Autorka však neuvádí argumenty, proč by tomu tak mělo být. V části pojednávající o formě závěti si autorka náležitě všímá všech tří forem, které naše současná právní úprava zná. Rovněž pokud jde o obsah závěti, volí autorka přehlednou systematiku a platnou právní úpravu zachycuje velmi názorně. Všímá si i otázek v platné právní úpravě neupravených, jako je např. ustanovení vulgárního substituta, zabývá se též otázkou podmínek a příkazu v závěti. Autorka zde zároveň dokládá schopnost rozlišovat mezi příbuznými instituty (vulgární a fideikomisární substitute). Následují výklady o neopominutelných dědicích, o vydědění a o správci dědictví.

V této části práce (ale i v částech jiných) autorka prokázala, že uváděnou literaturu nejen vyhledala, nýbrž ji skutečně ovládla a čerpala z ní. Svědčí o tom mnohé citace, kdy proti sobě uvádí rozporná stanoviska různých autorů a nad to k nim zaujímá svůj postoj. Stejně důkladně pracuje také s judikaturou.

Kapitola o úpravě dědění v návrhu občanského zákoníku je pojata v dostatečném rozsahu. Kladně lze hodnotit především skutečnost, že autorka pracuje s nejaktuálnější veřejně dostupnou verzí návrhu, kterou je verze ze dne 17. 12. 2007.

V závěrečné kapitole autorka vhodným způsobem stručně rekapituluje své závěry a zároveň hodnotí návrh občanského zákoníku – její hodnocení a závěry, které

vyvozuje, jsou při tom plně podloženy dílčími závěry, k nimž autorka dospěla v předchozích částech práce.

Při ústní obhajobě by diplomantka mohla objasnit, kromě výše uvedené problematiky „domnělé smrti“, proč se ve středověku závěť označovala jako „kšaft“ a jaká je etymologie tohoto archaického výrazu.

Závěrem lze konstatovat, že předložená diplomová práce splňuje jak po stránce obsahové, tak po stránce formální požadavky kladené na tento druh prací, a proto doporučuji její přijetí k ústní obhajobě.

V Praze dne 2. května 2008

JUDr. ~~Dita~~ Melícharová, Ph.D.
konzultant